

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ

ШУМАДИЈЕ

02 број: 498
25.02 25

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ШУМАДИЈЕ КРАГУЈЕВАЦ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ И ПОСЛОВАЊУ ЗА 2024. ГОДИНУ

Крагујевац, фебруар, 2025.

УВОД

Историјски архив Шумадије је институција културе од регионалног значаја која има задатак да **прикупља, чува, врши заштиту и сређивање архивске грађе** настале на територији Шумадијског округа и **омогући њено публикавање и коришћење** у научне и друге сврхе.

Архив је надлежан за архивску грађу и регистратурски материјал, који су настали у раду претходних и садашњих органа власти, институција, организација, односно правних субјеката и појединаца са подручја територијалне надлежности, а до нивоа Округа. Што се тиче територијалне надлежности, Архив обухвата подручје Града Крагујевца и шест општина: Аранђеловац, Топола, Рача, Баточина, Лапово и Кнић.

Делатност Архива разврстава се према јединственој класификацији делатности у области рада институција културе – 91. 01 делатност библиотека и архива.

Својом основном делатношћу Архив обавља послове заштите културне баштине и у значајној мери доприноси обликовању научно засноване слике о прошлости чиме остварује своју стручну, културну и опште-друштвену улогу. У њему постоје: Служба за заштиту архивске грађе ван Архива, Служба заштите архивске грађе у депоима Архива, Служба за сређивање и обраду архивске грађе, Служба техничке заштите архивске грађе, Служба за научно-истраживачки рад, културну и просветну, издавачку и информативну делатност. Службе немају правни субјективитет, па се права, обавезе и одговорности запослених остварују у Архиву као целини.

РАД И ПОСЛОВАЊЕ ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ШУМАДИЈЕ У 2024. Г.

Током 2024. године ИАШК претрпео је неколике промене, које се односе на људске ресурсе, просторне и техничке капацитете, програмске активности и то све у складу са Планом развоја културе Града 2021 – 2025. године.

Унапређење кадровских капацитета

Током 2024. Историјски архив Шумадије Крагујевац запослио је три радника на недоређено време, и то: Бориса Живадиновића, на позицију архивског помоћника у Служби депоа, Андреју Коцића на позицију сарадника дигиталних процеса и Зорицу Миливојевић на позицију оператера дигиталних процеса. Примање радника на неодређено време у наведеним службама утицао је на побољшање квалитета рада, посебно у Служби заштите архивске

грађе у депоима архива где је обим посла вишеструко увећан. Разлог за то лежи у чињеници да је Архив преузео архивску грађу Основног суда у Крагујевцу, која је најпре морала бити сређена, што је посао Службе за заштиту архивске грађе ван архива, а затим коришћена у сврху одговора на захтеве грађана, што је посао Службе депоа. Треба напоменути и важност запошљавања у Служби техничке заштите грађе, с обзиром на то да ИАШК из године у годину ради на интензивирању процеса дигитализације, те укључивање Архива у АРХИС као и Законом прописано пословање у оквиру Е-писарнице.

Такође, ИАШК је сходно аплицирању 2023. г. у оквиру пројекта „Моја прва плата“ који реализује Национална служба за запошљавање, у јануару 2024. г. ангажовао два лица у Служби за научно-истраживачки рад, културну и просветну, издавачку и информативну делатност, од којих једно на позицији графичког дизајнера, а друго на позицији организатора програма. Овакав начин јачања кадровских капацитета од великог је значаја за наведену Службу, ако се узме у обзир да је 2022. године добила сегмент сарадње са младима, што доводи до повећања програма и радионица за ту узрасну категорију на месечном нивоу. Такође, треба напоменути и да је у 2024. години остварена сарадња са Институтом за новију српску историју, што је оличено кроз промовисање издања и научних радника ове установе. У складу са тим ће 2025. г. бити потписан Протокол о сарадњи са истом, а све у циљу даљег промовисања вредних издања овог Института на различите теме.

Током 2024. запослени у Архиву имали су прилике да похађају различите обуке и семинаре: *USAID Serbia Improving Public Procurement Project – Јачање капацитета локалних самоуправа за спровођење јавних набавки, Обука о спровођењу Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја у оквиру активности на Пројекту са Аустријском развојном агенцијом (АДА), РЕЛОФ 3 – Делегерише и Етика и интегритет, РЕЛОФ 3 – Годишње оперативно планирање општинске управе и организациона култура одговорности, Обука одржана од стране агенције за борбу против корупције, Smart from the start, Веиштакка интелигенција и библиотечко-информациона делатност, Примена веиштакке интелигенције и машинског учења у аутоматском раишчитавању старог српског писаног и штампаног наслеђа* итд.

Унапређење просторних и техничких капацитета, заштита, реконструкција, ревитализација објеката установа културе

Током 2024. године Решењем Скупштине Града одлучено је да се у циљу добијања потребних дозвола и финализације пројекта монтажног депоа помери неколико метара Споменик жртвама фашистичког терора, те се очекује да ће у 2025. години ИАШК добити коначну верзију пројекта као и све неопходне дозволе за изградњу поменутог монтажног објекта.

У децембру 2024. године дошло је до санације простора у којем је смештена Лабораторија за рестаурацију и конзервацију књига у смислу „спуштања“ плафона и поправке електроинсталације.

У истом периоду окречен је и додатно уређен изложбени простор ИАШК.

С обзиром на велику посећеност програма, како би се унапредио просторни капацитет зановљено је 40 комада столица, као и 2 павиљона за одржавање програма на отвореном простору у пролећним и летњим месецима.

Са циљем бржег и ефикаснијег рада у 2024. години ИАШК зановио је 2 рачунара, 2 монитора, 2 ласерска штампача и софтвери Microsoft Office (4) и Microsoft Windows (2).

Оно што се уочава као проблем јесте немогућност успостављања оптичког интернета услед недостатка финансија, што доводи до спорог протока интернета, што за последицу има успоравање рада.

Јачање међусекторске, међуресорне и међународне сарадње са образовањем, социјалном политиком, привредом, туризмом, медијима и здравством

ИАШК је у 2024. години интензивирао сарадњу на различитим нивоима са акцентом на рад са децом и омладином.

Сарадња са медијима интензивирана је и остварена кроз гостовања у емисијама локалне телевизије (*Мозаик, Култура*); бројне прилоге, како на локалној телевизији (*Хроника, 10 минута*), тако и на телевизијама са националном фреквенцијом (*Ово је Србија, Буђење, Јутарњи програм РТС-а, Јутарњи програм ПРВЕ телевизије, Јутарњи програм Б92*). Такође, најаве програма ИАШК објављиване су на већини интернет портала, као и кроз радијске емисије (*Радио Златоусти, Радио Београд, Радио 34*), док се о програмским активностима Архива може читати и у писаним медијима (*Крагујевачке новине, Данас*).

Сарадња са образовним институцијама током 2024. године појачана је и проширена у односу на ранији период, те је ИАШК у своје активности поред основних школа, што је поткрепљено Протоколом о сарадњи између Града, установа културе и основних и средњих школа (2022), интензивније укључио вртиће и предшколске установе, што се поред бројних радионица, најбоље видело кроз реализацију маскенбала на тему српске историје у којем је учествовало 260 – оро малишана; факултете, што се показало присуством студената и њихових професора на манифестацији *Дани Милутина Миланковића*. Такође, 2024. остварена је и сарадња са Центром за образовање, па су њихови полазници заједно са ментором Алексом Игњатовићем у Архиву пронашли место неопходно за писање радова на тему историје, с којима ће се такмичити на нивоу Републике, као и са катедром за историју Филозофског факултета у Новом Саду кроз спровођење Стручне праксе студента Алексе Пешића у ИАШК. Треба напоменути да је ИАШК различитим програмима у 2024. г.

обележио датуме од националног и међународног значаја, и то: Сретење – Дан државности, Дан књиге, Дан заштите животне средине, Међународни дан архива - Дан отворених врата архива, Дан Града, Ноћ истраживача, Ноћ музеја. Такође, ИАШК је својим програмима био и ове године део Културног лета и Октобарских свечаности.

Што се тиче Културног туризма ИАШК је поред успостављања и договарања различитих видова сардање и протокола са другим установама културе прецизирао план за остваривање услова за формирање тзв. Ситничарнице у оквиру које би се продавале ситнице у вези са историјом Крагујевца, Шумадије, али пре свега грађе која се налази у Архиву. Постојање Ситничарнице подразумева и Протокол о сарадњи са Градском туристичком организацијом.

Сарадња са ресором социјалне политике ИАШК током 2024. године може се пратити кроз неколике нивое, и то: кроз сарадњу са глувим и наглувим особама, што индивидуално што кроз њихова удружења, која се огледа кроз њихове посете изложбама Архива; кроз сарадњу са Ромима, што се видело учешћем Архива на Међународном дану Рома, кроз изложбу *Између емпатије и предрасуда: Роми у штампи краљевине Југославије (1929-1944)* аутора Славка Степановића и Кристине Јоргић Степановић и истоимене радионице, као и представљање студије на тему Рома, које су реализоване и промовисане од стране Друштва историчара; кроз сарадњу са ратним војним инвалидима, који су били посетиоци различитих изложби и предавања у Архиву; кроз присуствовање семинарима, који се одnose на осетљиве категорије попут *Smart from the start*.

Што се тиче **међународне сарадње** ИАШК је у 2024. години био део организације дипломатске екскурзије, коју је реализовало Министарство спољних послова, а у оквиру које су Крагујевац посетили амбасадори и дипломате различитих земаља. У складу са тим Архив се укључио у припремање изложбених паноа, који се односе на први бал одржан у Крагујевцу, као и изложбама *Знаменити Крагујевчани* (Трг Радомира Путника) и *Димитрије Давидовић* (Народни музеј Шумадије) чији један од аутора је Горан Милосављевић, виши архивиста.

У 2024. години настављена је сардња са амбасадом Израела кроз истраживање грађе о Јеврејима који су боравили у Крагујевцу, као и планирање заједничких програма у 2025. години.

Такође, у новембру и децембру ИАШК самостално је посетио неколики број страних држављана из Кине, Јапана и Турске, које је директорка Архива провела кроз актуелне изложбене посатвке упознајући их са делатношћу и историјатом установе.

Пројектне активности

По Конкурсу Министарства културе ИАШК реализовао је пројекат *Ослобођење Крагујевца 1944: Лице и наличје* на основу којих су настали изложба и каталог. Од стране Града, кроз планирани буџет финансирано је штампање 13. броја часописа за историографију, архивистику и хуманистичке науке „Шумадијски анали“.

Служба за заштиту архивске грађе ван Архива

Служба заштите архивске грађе ван архива обавља делатност превентивне заштите јавне архивске грађе код стваралаца, чије се седиште налази на подручју Шумадијског региона.

Делатност превентивне заштите обухвата вршење стручног надзора код стваралаца и ималаца архивске грађе са циљем отклањања утврђених неправилности у канцеларијско-архивском пословању, израду подзаконских аката за валоризацију архивске грађе у настајању, излучивање безвредног регистратурског материјала, преузимање регистратурски сређене и пописане архивске грађе активних стваралаца и правних лица престалих са радом код којих нико није преузео права и обавезе.

У 2024. години колегиница Марија Тодоровић, архивски саветник, наставила је рад на регистрацији и едукацији стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала из области привреде (ДОО, акционарских друштава, удружења...), и то:

- Регистровано је 20 предузећа, код којих ће се у наредном периоду извршити селекција, при примени стручних мера заштите;

- Извршен је преглед архивске грађе и документарног материјала у 34 регистратура на територији месне надлежности Крагујевачког архива и то:

1. Општина Крагујевац - 20 регистратура;

2. Општина Аранђеловац - 05 регистратура;

3. Општина Рача - 01 регистратура;

4. Општина Топола - 3 регистратуре;

5. Општина Лапово - 1 регистратура;

6. Општина Баточина -2 регистратуре;

7. Општина Кнић -2 регистратуре;

- Комплетан поступак одабирања архивске грађе и уништења безвредног документарног материјала извршен је у 50 регистратура на територији поменутих општина, при чему је уништено преко 1.500,00 дм безвредног документарног материјала.

- У 2024. години Спољна служба Архива је дала сагласност на око 400 Листа категорија документарног материјала са роковима чувања.

- У 2024. години Спољна служба Архива преузела је на трајно чување архивску грађу следећих архивских фондова: 1. Водопривредна организација Ерозија доо о стечају – Крагујевац у укупној дужини од 9,00 дм.

У 2024. години, представник Спољне службе Архива активно је учествовао у раду органа Архивистичког друштва Србије, Подружнице АДС, као и раду међународног архивистичког саветовања, у циљу унапређења архивског законодавства и архивске теорије и праксе.

У овој Служби на одређено време запослена је и радница Марија Радосављевић, дипл. правник, која је обављала послове службеника за спровођење поступка набавки на које се Закон о јавним набавкама не примењује, као и послове припреме нацрта уговора и израде нормативних аката ИАШК. Такође, запослена је присуствовала и бројним обукама, а била је и део организације културних манифестација Архива.

Служба заштите архивске грађе у депоима Архива

Служба депоа обавља пријем архивске грађе и њен смештај, стара се о њеној физичкој заштити, по потреби иницира спровођење техничких мера заштите, издаје архивску грађу за потребе корисника и архива, издаје копије докумената и податке из докумената за потребе државних органа и физичких лица, води сумарне евиденције о фондовима и збиркама смештеним у депоу, топографски обележава просторије депоа и полице, утврђује план смештаја фондова и збирки и друго.

Радници ове Службе су, према плану и програму рада, те свим налозима претпостављених и руководиоца установе у 2024. години обрадили и одговорили на 951 заведен захтев и сваки други захтев који је ка њима био упућен.

Поред редовних корисника архивског материјала (било јавне управе, локалне самоуправе, правних и физичких лица, појединаца, ученика итд.) у 2024. години изашло се у сусрет на 48 евидентираних захтева истраживача у простору читаонице Архива.

Преузет је један фонд од 9 дужних метара ВП. Ерозија ДОО у стечају који је, услед недостатка адекватног простора, придружен осталим фондовима смештеним у подрумским просторијама зграде Начелства (Старог суда) на одређено време.

По предвиђеном плану изношени су и враћани фондови на релацији Служба депоа – Служба за сређивање и обраду архивске грађе.

Као и до сада радници у Депоу су одговарали на све захтеве и послове који су им одређени и на пољу издаваштва, промоција и презентације архивске грађе као културног добра што широј јавности. Остварени су резултати и реализоване изложбе уз подршку Министарства културе Републике Србије, што је резултирало изложбом *Ослобођење Крагујевца 1944 - лице и наличје*, чији аутор је Славко Степановић, виши архивиста, запослен у овој Служби. Такође, исти запослени се истакао у сегменту сарадње са ресором социјалне политике, и то кроз изложбе и програме који се односе на ромску популацију, а који су реализовани у простору ИАШК.

С обзиром на то да до изградње монтажног депоа није дошло у 2024. години проблем смештаја, у складу са прописима и стандардима, грађе остаје отворен. Са друге стране на пољу реализације плана за имплементирање програма АРХИС направљен је помак, те изграђен систем депоа (соба, полица и рафова) који ће обезбедити даљи несметани рад у АРХИС-у.

Служба за сређивање и обраду архивске грађе

Сређивање архивске грађе има за циљ да успостави њен првобитни поредак, а уколико је то немогуће да се на основу функција и надлежности (делатности) утврди нова структура грађе фонда која ће најбоље одговарати њеном коришћењу у научне и друге сврхе. У послове сређивања и обраде укључују се и радници других служби.

У оквиру ње обрађени су и сређени следећи фондови:

- ✓ Туристички савез општине Крагујевац - Градска туристичка организација Крагујевац 1963-2006.
- ✓ Сређено и обрађено око 2000 предмета фонда: „Банка ФНРЈ“.
- ✓ „ Униор формингтулс“ ДОО Крагујевац стечајна маса 2008-2014.
- ✓ Основна школа Вишевац (1887-1962)

Колегиница Јелена Микићевић скенирала је 122 предмета фонда *Манастир Вољавча* и успоставила сарадњу са др. сц. Весном Вујић, проф. равнатељ ментор основне школе Трпиња: у погледу материјала који поседује (из ИАШК, Државног архива Србије, Историјском архиву Србије, Историјском архиву Југославије и Педагошком музеју у Београду) а у вези је са ликом и делом Катарине Богдановић.

У фебруару 2024. на *Данима Крагујевачке књиге*, манифестацији Народне библиотеке „Вук Караџић“, монографија аутора Горана Милосављевића, Роксанде Алексић и Бојане Топаловић *Кнез Михаило, рођен у Крагујевцу* добила је награду за најбољу крагујевачку књигу у 2023. години.

Служба за техничку заштиту грађе и лабораторија за конзервацију и рестаурацију

Техничка служба врши превентивну заштиту, конзервацију, рестаурацију и микрофилмовање архивске грађе. Конзервација и рестаурација архивске и библиотечке грађе је неопходна како би се спречило њихово даље пропадање, како због свакодневног коришћења, тако и због њиховог временског старења и оштећења услед неадекватног чувања. Након одобрених финансијских средстава лабораторија Архива је успела да набави неопходан материјал за конзервацију и рестаурацију архивске и библиотечке грађе и отпочела са реализацијом заштите.

Катарина Лековић, виши архивиста, запослена у овој Служби, је током 2024. године радила на пословима датим у наставку.

У 2024. години одржаване су радионице за децу и младе са посебним освртом на техничку заштиту архивске и библиотечке грађе. Из техничких разлога од 26. јуна 2024. до јануара 2025. године није било могућа реализација истих услед оштећења електроинсталација на плафону који се налази у лабораторији и радова на њиховој санацији. Тако да су радионице одржане за ученике крагујевачких основних и средњих школа и то за три одељења Економске школе, једну групу ученика школе „Кнез Александар Карађорђевић” и једно одељење ОШ „Вук Караџић”.

У 2024. години извршен је стручни надзор Лабораторије за конзервацију и рестаурацију архивског и библиотечког материјала у ИАШК од стране стручних конзерватора Државног архива Србије, Миле Борак, конзерватора/дипломираног конзерватора папира и Милице Радуловић, конзерватора/дипломираног конзерватора папира. Након извршеног стручног надзора договорена је даља сарадња у виду обуке која ће се спроводити у Државном архиву

Србије како и усавршавање метода приликом примене одређених поступака у техничкој заштити архивске и библиотечке грађе.

Катарина Лековић, виши архивиста и конзерватор је поред наведеног урадила и следеће:

- ✓ Омот за Годишње извештаје Женске учитељске школе у Крагујевцу – **15 извештаја**
- ✓ Омот за Годишње извештаје Мушке гимназије у Крагујевцу – **10 извештаја**

- ✓ Омот за књигу: **1620/92** Радослав Марковић: Крагујевачка нахија 1815-1839., свеска прва 1815-1827; Књажевска канцеларија, књ. друга; Државна архива НР Србије; Графичко предузеће „Просвета”, Београд; Београд, 1954.

- ✓ **942/91** Др Милан Г. Петровић: Узроци пропасти Краљевине Србије у 1915. години; Нова електрична Штампарија „Напредак”, Ниш; Ниш, 1922.

- ✓ Омот за књиге: Статистика: Краљевине Србије 1892-1897. **6 књ.**

- ✓ Омот и ојачавање оштећених корица : **4346/20** Јелена Милић Грчић: Књажевска канцеларија 1815-1839; Водич Архива Србије, књ.1; Архив Србије; Графичко предузеће „Нови дани”; Београд, 1967.

Ојачавање оштећених корица књиге:

- **1647/92** Зоран Д. Ненезић: Масони у Југославији (1764-1980), Преглед историје слободног зидарства у југославији, Прилози и грађа (треће, допуњено издање); Ауторско-издавачка група „ЗОДНЕ”, Београд; ООУР штампарија „Слободан Јовић”, Београд; Београд, 1980.

Спајање одлепљених страница књиге:

- **5125/24** Богољуб М. Лазаревић – Андрић, Чика Лаза Гружанскиж: Практикум, *Anl. LaM'Vos* система са теоријским основама за приказ, обраду и аналитичко проучавање родослова – породичног стабла, Министарство за пољопривреду, шумарство и водопривреду Републике Србије, Културно-просветна заједница Србије, Одбор за проучавање села САНУ; Чигоја штампа; Београд, 1998.

- Скениран лични фонд Николе Милићевића Луцјевике 1767-1842 за потребе писања рада Архивисичког друштва Србије. **717 скенова**
- Скенирана књига **3/97** Бѣкварь : во употребленіе юности славено-сербскагѡ народа во Оунгарском^о кралевствѣ принадлежаштих^о ѣму предѣлах^о находѣштагѡсе, В^о Бѣдинѣ градѣ : Печатан^о при Кралевском^о Унѣверситѣтѣ писменѣ Славено-Сербскіѣ печати, 1822. **26 скенова**
- Скенирана књига **1/97** Наполеона Бонапарта себе истога описъ : изводъ изъ собственога Бонапартова рукописа / одъ еднога Американца ; съ немачкога превео Лазо Зубанъ, Членъ Совѣта Княжества Србіе, Београд, 1843. **54 скенова**

Ксенија Ђерковић, запослена у овој Служби је, поред обраде и сређивања датог фонда у оквиру за то намењеној Служби, била учесник неколиких радионица организованих за децу и омладину, водитељ неколиких програмских активности ИАШК и администратор ФБ странице.

Служба за научно-истраживачки рад, културно-просветну, издавачку и информаивну делатност

Захваљујући раду ове Службе делатност ИАШК промовише се на различите начине – гостовањем у медијима, организовањем промоција, припремом и праћењем штампања часописа, као и сарадњом са свим институцијама културе у граду. Такође, ова Служба прати и гостовање изложби, одговара осталим архивима у Републици Србији на њихове захтеве који се односе на гостовање поменутих изложби наших радника, и са истим Архив успоставља сваки вид културне сарадње.

Током 2024. г. ИАШК је преко ове Службе наставио своје функционисање у оквиру већ успостављене Мреже установа културе, и то: кроз редвно достављање и обавештавање председника Савета мреже и других представника установа о својим програмима најкасније до 20. у месецу који претходи оном за који се програми достављају; праћење смерница за сарадњу са другим установама културе и образовања (Институт за историју, Универзитет); редовно ажурирање података и слање истих за потребе сајта *Култура КГ* (<https://kulturakg.rs/>), на којем се могу пратити сва локална дешавања установа културе која су део Савета мреже; праћење обука и домаћих и међународних конкурса у вези са пројектима.

Важно је напоменути да, поред запослених у овој Служби, у њеном раду учествују и радници других служби кроз активности у којима ће у наставку бити речи.

Аутори монографије *Кнез Михаило кроз уметност и Архив* Сања Живковић и Предраг Илић, која је објављена у септембру 2023. године, добили су престижну *Ђурђевданску награду* на Дан града Крагујевца 6. маја 2024. године.

Издавачка делатност

Припремљен је за штампу четрнаести број часописа „Шумадијски анали“, који ће бити промовисан и медијски представљен у марту 2025. У овом броју је објављено укупно 14 радова, од којих 1 из археологије, 7 из историје, 2 из историје уметности, један из рада установе, један из комуникологије и 2 који се односе на објављивање архивске грађе. Аутори радова су из Анкаре, Крагујевца, Београда, Горњег Милановца и Раче.

Ваља истаћи да су „Шумадијски анали“ 2023. године добили и свој DOI број, што доприноси популаризацији и лакшој доступности часописа у научне и друге сврхе.

Стручни радови и научни скупови

Стручни радници су сарађивали на просветним, научним и другим скуповима Установа културе у Крагујевцу и другим градовима Србије, када су били позивани. У току 2024. године изашло је неколико радова Предрага Илића у зборницима са научних скупова на којима сам учествовао у току 2023. године (Спомен парк „Крагујевачки октобар“ – Крагујевац, Митолошки зборник – Рача, Научни скуп *Краљ Милан Обреновић, ослободилац и реформатор – заслуге и порицања* (Нова Варош) – рад *Обавештајни извештаји о Ивањданском атентату у Збирци Варија Историјског архива Шумадије у Крагујевцу*); у Митолошком зборнику објављена је научна критика директорке Сање Живковић на тему *Крајпуташ Шумадије*; Славко Степановић, виши архивиста, учествовао је на Међународној конференцији ИНТЕРКУЛТ 2024. Нови Сад представљајући рад, *Култура сећања на ромске жртве Крагујевачког октобра 1941.* настао у коауторству са др Кристина Јоргић Степановић а његов рад на тему *Страдање Рома у Крагујевцу 1941. са освртом на културу сећања на Крагујевачки октобар* део је међународног двојезичног зборника радова: *Роми и ромкиње у Србији и БиХ: локална историја и сећање на Други светски рат*; Горан Милосављевић објавио је рад *Историјски архив Шумадије у години посвећеној кнезу Михаиљује (Архивски гласник)*, припремио два каталога изложби са уводним текстовима, хронологијом и детаљном обрадом каталошких јединица. Први каталог *Кнез Михаило. Рођен у Крагујевцу* објављен је у октобру, а други *Политички живот у Крагујевцу у дугом XIX веку* у новембру 2024. године; учествовао на Међународном архивистичком саветовању „Сента 2024“ и где је презентовао рад *Улога трговачке елите у Српској револуцији. Један осврт на лични фонд Николе Милићевића Луњевице*; Јелена Микићевић, виши архивиста написала три рада: *Аутопортрети Катарине Ивановић, прве српске сликарке, Конституисање владарског портрета кроз Тицијанове портрете Карла V* и *Објављивање архивске грађе: Катарина*

Богдановић (Трпиља, 28. октобар 1885 – Крагујевац, 2. март 1969.) – прва српска филозофкиња, књижевница, професорка, активисткиња и боркиња за права жена и радника, који ће бити објављени у 14. броју часописа „Шумадијски анали“; Ксенија Ђерковић, архивиста, објавила је радове: *Историјски архив Шумадије Крагујевац и медији у 2023. години* (Архивски гласник), *Српски медији и погром 17. марта 2004. године, Развој политике као субјект јавног мњења кроз историјске епохе* (рад ће бити објављен у 14. броју Шумадијских анала).

Програмске активности

ИАШК је у складу са планом за 2024. годину реализовао велики број разноврсних програма (38) са акцентом на децу и младе, што је за последицу имало велики број посетилаца (4735).

а) Програми за децу и младе

У складу са најавом, а касније и потписивањем Протокола о сарадњи између Града, школа и установа културе, 2024. годину у програмском смислу обележиле су активности које су за циљ имале боље упознавање деце и омладине са значајем наше Установе и грађе која се у њој чува.

➤ **Едукативна радионица *Између емпатије и предрасуда: Роми у штампи Краљевине Југославије 1929-1944.*** (1. 2. 2024.)

Наведеној едукативној радионици у организацији Друштва историчара Шумадије присуствовали су ученици Друге крагујевачке гимназије са професором историчарем Миланом Цетињом. Њен циљ би је да се младим генерацијама приближи и подигне свест о историји Рома и положају Рома као што су уметност и култура као и то, да се и у данашњици и даље боре против предрасуда и дискриминације. Разним асоцијацијама дошли су до многобројних закључака. Радионицу је водила др Кристина Јоргић Степановић.

➤ ***Шта је архив?*** (19. 2. 2025.)

Циљ радионице на тему *Шта је Архив?* је да приближи ученицима средњих школа зашто постоји културна установа као што је Архив, коме и чему је намењена. Ученици прве године средње Економске школе, заједно са својим одељенским старешинама Милицом Бојовић и Бранком Брадић су поред депоа видели и како изгледа лабораторија за конзервацију и

рестаурацију о којој им је причала Катарина Лековић. Радионицу су водиле директорка ИАШК Сања Живковић и Ксенија Ђерковић, архивиста.

➤ ***Архив у посети*** (16. 3. 2024.)

На позив наставнице Дијане Младеновић директорка ИАШК Сања Живковић је са колегама Зорицом Миливојевић, Јасмином Стефановић и Вељком Вујовићем посетила одељење петог разреда ОШ "Ђура Јакшић" како би ученике упознала са делатношћу наше Архива. Путем дискусије ученици су извели закључке шта су основни циљеви и задаци наше установе. У знак сећања на ово лепо дружење ученицима смо поделили специјално дизајниране обележиваче за књиге.

➤ ***Светски дан књиге и ауторских права*** (23. 4. 2024.)

Поводом Светског дана књиге и ауторских права одржана је радионица прављења обележивача за књиге, којој су присуствовали ученици ОШ "Ђура Јакшић" и њихова наставница српског Васиљка Микић. Координатори радионице биле су Сања Живковић и Зорица Миливојевић.

➤ ***Крагујевац рукама детета*** (13. 5. 2024.)

У оквиру Мајских свечаности на Тргу војводе Радомира Путника, у организацији Историјског архива Шумадије, одржана је радионица глине "Крагујевац рукама детета". Вођени вештим рукама Весне Здравковић поалзници су правили различитре симболе Града, а затим их спајали у различите композиције. Ово је био начин да деца кроз игру науче нешто више о историји свог града а да у исто време покажу и своју креативност.

➤ ***Архив децјим очима*** (10. 7. 2024.)

У оквиру Културног лета Историјски архив Шумадије организовао је ликовну радионицу за децу "Архив децјим очима" која је имала за циљ да најмлађе суграђане подробније упозна са значајем и делатношћу наше Установе. Директорка ИАШК Сања Живковић најпре их је провела кроз Архив и актуелну изложбу "Жене", скрећући им пажњу на, за њих, најинтересантније детаље, а затим су добили задатак да нацртају оно што је током посете на њих оставило најлепши утисак. Радионицу су водиле Сања Живковић и Зорица Миливојеви

➤ ***Историја - то сам ја*** (22. 8. 2024.)

Историјски архив Шумадије Крагујевац организовао је маскенбал на тему *Историја - то сам ја* са циљем стављања акцента на историју српског народа. Овом приликом, учествовало је око 300 малишана из различитих предшколских установа и индивидуално. У сарадњи са својим васпитачима и родитељима деца су осмислила различите маске попут кнегиње Љубице, Вука Караџића, Краљевић Марка, Михаила Обреновића, цара Душана, Милунке Савић. Укупно је било 15 награда.

➤ ***Ноћ истраживача: Упознај архив кроз квиз*** (27. 9. 2024.)

Историјски архив Шумадије Крагујевац био је део и овогодишње Ноћи истраживача. Кроз интерактивну игрицу у форми квиза посетиоци су могли да се ближе упознају са нашом Установом, а најбољи су били и награђени. У име Архива учествовали су директорка Сања Живковић и колеге Марија Радосављевић, Зорица Миливојевић, Ксенија Ђерковић и Вељко Вујовић.

б) Изложбе

➤ ***Између емпатије и предрасуда: Роми у штампи Краљевине Југославије 1929 – 1944.*** (25. 1. 2024.)

Изложба *Између емпатије и предрасуда: Роми у штампи Краљевине Југославије 1929 – 1944.* аутора Кристине Јоргић Степановић и Славка Степановића отворена је у недељи у којој се на међународном нивоу обележава сећање на жртве Холокауста. Она скреће пажњу на доминантан образац представљања ромске популације у штампи обухватајући период Краљевине Југославије и период колобрационистичке управе у Србији. Циљ изложбе је подизање свести о традиционално - дискриминаторном положају који Роми имају у јавности, а који је индиректно могао имати везе и са њиховом трагичном судбином, што се показало за време Другог светског рата. Изложбу је реализовало Друштво историчара Шумадије под покровитељством Владе Швајцарске, односно пројекта „Култура за демократију“, коју у Србији спроводи Хертефакт фонд.

➤ ***Средњовековни рукописи и штампане књиге (фототипска издања)*** (26. 2. 2024.)

Наведену изложбу чинило је тридесетак фототипских издања српских рукописних књига, која су од настанка до данас сачувала своју капиталну вредност, а међу њима су Мирослављево јеванђеље, Номоканон, Радослављево јеванђеље, Српски псалтир, Синајски псалтир, Карејски типик и многи други. Сачуване су захваљујући колекционару Верославу Радовићу, који скоро пола века прикупља вредна и ретка репринт издања, врхунске штампе, у

размери 1:1, апсолутно верна оригиналу. У својој збирци Радовић има више од тридесет капиталних књига (његова библиотека има више од три хиљаде књига и стално се допуњава), међу којима и рукописно Четворојеванђеље Николе Стањевића, властелина, цара Душана (чији се оригинал чува у Хиландару), које не поседује ни једна библиотека у Србији, Мирослављево јеванђеље издато само у 300 примерака у Јужној Африци, као и ново издање ове књиге из Беча. Прва књига његове колекције била је Законоправило или Номоканон Светог Саве и то чувени Иловички препис из 1226. године, које и постоји само у фототипским издањима јер је оригинал изгубљен, а временом је набавио Вуканово и Радослављево јеванђеље (које је 1963. године издао хрватски академик Јосиф Врана и то је једино издање) чији је оригинал у Русији. Поседује и колекционарски примерак Мирослављевог јеванђеља које је само у 10 примерака штампао наш човек из Франкфурта, такође страствени колекционар старих књига, који је први примерак поклонио владици Григорију када је устоличен у Диселдорфу. Присутнима су се обратили директорка ИАШК Сања Живковић, која је казивала "Слово љубве", Предраг Илић, архивски саветник и Верослав Радовић, колекционар.

➤ ***Српски полицајац и војник у заштити отаџбине 1998/99.*** (25. 3. 2024.)

Са циљем присећања на 25. година од почетка НАТО агресије отворена је изложба *Српски полицајац и војник у заштити отаџбине 1998/99.* Удружења ветерана Посебних Јединица Полиције. Овај догађај Архив је организовао у сарадњи са Удружењем ветерана посебних јединица полиције и ветерана 72. бригаде за специјалне операције. Поставка има за циљ да покаже улогу полиције и војске у одбрани народа Србије на Косову од напада терориста, али и хуманост припадника МУП-а према албанским цивилима коју су подржавали суверенитет СРЈ. Присутнима су се на отварању обратили директорка ИАШК Сања Живковић, генерал-мајор Милорад Ступар, први командант 72. бригаде за специјалне операције и начелник Управе пешадије Војске Југославије и Војске Србије и Црне Горе, командант корпуса специјалних снага ВРСК и Почасни председник удружења ратних добровољаца 1912-1918., њихових потомака и поштовалаца и генерал-потпуковник полиције Обрад Стевановић. Модератор програма била је Ксенија Ђерковић.

➤ ***Жене*** (21. 6. 2024.)

Изложба посвећена жени, аутора Бојане Дашић и Бобана Јанковића кроз црно-беле фотографије приказује како се мењао положај и улога жене током седам деценија у контексту друштвених и историјских прилика. Према речима Бобана Јанковића основна замисао ове

изложбе била је да се представе жене не само Ниша, већ и околине, те да се види не само како су оне изгледале, већ и чиме су се бавиле тако да фотографије из различитих периода приказују жене као учитељице, жене које раде за разбојем, у лабораторији, раднице у фабрикама, жене као успешни спортисти. Најстарије фотографије приказане на овој изложби снимљене су у фотографским атељенма, а њихова историјска вредност лежи у томе што причају причу о једном времену. На отварању су говорили директорка ИАШК Сања Живковић и аутори, док је модератор програма била Ксенија Ђерковић.

➤ ***110 година од почетка Првог светског рата*** (23. 7. 2024.)

Историјски архив Шумадије Крагујевац, отворио је изложбу поводом 110 година од Првог светског рата. Овом приликом, изложена су документа Ултиматума Аустроугарске Србији, концепт одговора српске Владе на Ултиматум као и Телеграм објаве рата. Поред Историјског архива Шумадије Крагујевац изложбу је отворио Државни архив Србије и Архиви из других градова.

➤ ***Ослобођење Крагујевца 1944. године - лице и наличје*** (22. 10. 2024.)

Изложба *Ослобођење Крагујевца 1944. године - лице и наличје*, аутора Славка Степановића је настала у оквиру обележавања осамдесетогодишњице од ослобођења Крагујевца у Другом светском рату. Несумњиво представља значајан допринос култури сећања на највећи ратни сукоб у историји човечанства, а који је оставио дубок и неизбрисив траг у свести ондашњег, садашњег и свих будућих нараштаја Крагујевчана.

в) Промоције и предавања

➤ ***Шумадијски анали*** (18. 1. 2024.)

У библиотеци ИАШК одржана је промоција 13. броја *Шумадијских анала*, у оквиру које су аутори представили своје радове.

➤ ***Проблеми етничког идентитета Црногораца*** (23. 1. 2024.)

У оквиру предавања *Проблеми етничког идентитета Црногораца*, које је одржао етнолог и антрополог Ненад Карамиджковић посетиоци публика је имала прилику да се упозна са овом проблематиком и њеним историјским и етнолошким оквирима.

➤ ***Локална историја и сећање Рома и Ромкиња у Србији и Босни и Херцеговини на Други светски рат*** (5. 2. 2025.)

Наведена студија историчара Милована Писарија, Славка Степановића, социолога Драгана Станојевића и филозофиње Тање Јакоби, чији резултати су представљени посебно за Србију и Босну и Херцеговину, састављена је од текстова историчара, који су обележили

сећање сведока Холокауста који доприносе обогаћивању знања унутар ромске заједнице и шире јавности.

➤ ***Стварам, дакле постојиш*** (13. 2. 2024.)

Поводом Дана љубави, директорка ИАШК Сања Живковић одржала је предавање на тему уметника и њихових муза. Публика је имала прилике да чује на који начин су настала дела Гогена, Фриде Кало, Хемингвеја, Дучића и других, али и како је све то виђено у филмској и књижевној уметности.

➤ ***Камен Idea et natura: полисемија континуитета*** (15. 5. 2024.)

У склопу Мајских свечаности, а у организацији Историјског архива Шумадије промовисана је књига Љиљане Стаменковић "Камен Idea et natura: полисемија континуитета". Публика је имала прилику да чује Душана Соковића, архитекту, који је с тог аспекта говорио о књизи, и ауторку, која их је провела кроз поглавља књиге, осврћући се на куће код нас и у свету, које завређују пажњу, тргове и друге архитектонске знаменитости, посебно истичући значај камена и његову примену.

➤ ***Ни корака назад*** (19. 7. 2024.)

У оквиру Културног лета представљена је књига *Ни корака назад* Душана Крстића. Ово изузетно дело доноси романсиране биографије три српска јунака Игњата Кирхнера, Петра Мариновића и Страхине Бана Нушића, који су на различите начине показали како изгледа борити се за своју земљу по цену губитка сопственог живота. Крстић доноси приче о њима питко, пријемчиво, занимљиво тако да се лако може склопити мозаик портрета поменуте тројице. О књизи су говорили Милан Трипковић и аутор, а модератор програма била је Сања Живковић.

➤ ***Церска битка, победа за незаборав*** (19. 8. 2024.)

У Историјском архиву Шумадије Крагујевац, одржано је предавање на тему *Церска битка, победа за незаборав*. На ову тему говорили су генерал - мајора мр Милорада Ступара, Првог команданта 72. специјалне бригаде и начелника управе пешадије војске и мр Сање Живковић директорке Историјског архива Шумадије Крагујевац. Љубитељи историје су овом приликом могли да сазнају о догађајима и личностима у вези са Церском битком .

➤ ***Јован Ристић - Биографија једног државника*** (26. 9. 2024.)

У ИАШК је одржана промоција књиге *Јован Ристић - Биографија једног државника* аутора Данијела Радовића. Поред аутора о књизи је говорио и др Александар М. Савић, доцент Филозофског факултета у Београду. Основни циљ монографије јесте да се на основу историјске грађе и релевантне историографске литературе изврши реконструкција живота и државничке делатности Јована Ристића. Главни задатак је целовита и свестрана анализа

животног пута, државничких акција, идеја и политике коју је Ристић спроводио у сложености политичког, друштвеног, временског и просторног миљеа у коме је дејствовао.

➤ ***Ратно добровољаштво Србије у НАТО агресији*** (30. 9. 2024.)

Историјски архив Шумадије је у сарадњи са Удружењем ратних добровољаца 1990-1999. Републике Србије, Удружењем ветерана посебних јединица полиције и Ветерана 72. специјалне бригаде, уз подршку Спомен-парка "Крагујевачки октобар" организовао трибину "Ратно добровољаштво Србије у НАТО агресији. Публика је имала прилике да се упозна са историјским континуитетом добровољаштва и борбеном морала са акцентом на 1999. годину. Предавачи су били генерал-мајор Милорад Ступар и мр Сања Живковић, а модератор Ксенија Ђерковић.

➤ ***Сумрак 'Велике Албаније': Штавачки срез 1944. године*** (10. 10. 2024.)

Поменута књига аутора Душана Поповића пружа детаљну анализу политичких аспирација албанских лидера тог периода, њихових планова за територијално проширење, метода које су користили у покушају реализације тих циљева, те околности које су довеле до пропаста овог пројекта. Аутор даје јединствену перспективу на један турбулентни период балканске историје, пружајући увид у комплексне етничке, политичке и територијалне изазове који су обликовали регион, као и у факторе који су довели до неуспеха амбициозног пројекта територијалног проширења. О књизи су говорили др Милутин Живковић, виши научни сарадник Института за савремену историју у Београду и Душан Поповић, аутор.

➤ ***Устаничка Србија - народ и земља*** (28. 10. 2024.)

У Историјском архиву Шумадије одржана је промоција поменуте књиге др Уроша Шешума. О њој су поред аутора говорили др Жарко Илић и др Александар Савић. Акцент предавача био је на судбини српског становништва у време сукоба Турске империје и Аустроугарске. Кроз призму појединачних породичних прича, др Шешум је живописно дочарао период од првих устаничких дана до стицања делимичне самосталности под кнезом Милошем Обреновићем. Део излагања био је посвећен улози Делиграда, највећег фортификационог подухвата Устаничке Србије. Овај стратешки важан положај омогућио је 1806. године стабилизацију јужне границе и ширење ослободилачког покрета. Чак и у тешким тренуцима 1813. године, херојска одбрана Делиграда помогла је очувању локалног становништва и створила услове за каснији Други српски устанак. Занимљиво је да локално становништво, за разлику од других крајева Србије, није бежало преко Саве и Дунава, већ је уточиште налазило у оближњим збеговима и манастирима, посебно у манастиру Свети Роман. Посебно је истакнуто да је српску државу обновио народ, што представља јединствен пример у европској историји тог времена.

➤ ***Шумадијски сабор*** (7. 11. 2024.)

Дело *Шумадијски сабор* аутора Алексе Игњатовића представља популарну и живописним језиком испричана сага о одабраним ратницима и херојима Шумадије. Пред нама се налази ретроспектива ликова који припадају неком другом времену, нама се чини временски удаљенијем него што је заиста. Живописне слике тврдих људи из времена које измиче моћи разумевања савременог човека и модерних генерација. О књизи су говорили: Зоран Петковић, у име издавача, тј. Удружења бораца Шумадије, Милан Јевтић, историчар и рецензент књиге и аутор. Посебно изненађење вечери били су Алексини бивши ученици Димитрије Радовановић, који је изнео своје импресије о књизи и Огњен Андрић, народни гуслар који је својом изведбом песме *Карађорђева смрт* допринео аутентичности вечери.

➤ **Илија Гарашић (1812-1874) - великан српске земље** (26. 11. 2024.)

Аутори наведене монографије су професори Катедре за историју српског народа Филозофског факултета Универзитета у Београду – проф. др Сузана Рајић, која је уједно и уредник овог издања, проф. др Милош Јагодић, проф. др Чедомир Антић, проф. др Данко Леовац, доц. др Урош Шешум и доц. др Александар М. Савић. Ово капитално дело у издању Народног музеја у Аранђеловцу објављено је поводом сто педесет година од смрти великог српског држављанина. О књизи су говорили: др Урош Шешум, др Данијел Радов и мр Предраг Илић.

г) Манифестације од значаја

Манифестација *Дани Милутина Миланковића* у трајању од 19. 11. до 29. 12. у Крагујевцу је први пут одржана у ИАШК и то у сарадњи са удружењем "Милутин Миланковић". Иста је отворена изложбом "Милутин Миланковић, живот и дело", која је према речима Слободана Стојановића, потпредседника Удружења, до сада приказана 106 пута, а видело ју је више десетина хиљада ученика, студената и других грађана Србије, Црне Горе, Републике Српске, Јапана и Аустралије. У оквиру манифестације, поред изложбе, посетиоци су могли да присуствују пројекцијама филмова *Милутин Миланковић кроз васиону и векове*, *Неиспричана прича* и *Од армираног бетона до сунчаног канона*, као и да присуствују предавању *Милутин Миланковић и одбрана отаџбине*.

Истраживачи у Архиву

У току 2024. године архивску грађу је истраживало 98 истраживача који су провели 189 истраживачких дана.

Координација са УК „Кораци“

У овој служби запослена је Јелена Радовић, која је заједно са колегиницама Весном Тодоровић и Зорицом Миливојевић запосленима у Служби техничке заштите грађе и задужена и за координацију са УК „Кораци“. У складу са тим, током 2024. године, поред рада у оквиру својих служби, колегинице су обављале и следеће послове:

- контрола књижења редовних и ванбилансних пописа и промена на основним средствима за ИАШК;
- учествовање у изради кварталних извештаја за Архив (тримесечни, шестомесечни, деветомесечни);
- самостално сачињавање Извода отворених ставки за 2024. годину;
- праћење дневне финансијске промене промене у помоћним евиденцијама и на основу истих вршиле усклађивање са УК „Кораци“;
- континурано и саветодавно учешће у изради финансијског плана за 2024. годину;
- на основу праћења реализације финансијских планова учешће у изради измене финансијског плана и учешће у изради Ребаланса;
- активно учешће у изради конкурса за пројекте одобрене од Минситарстав културе и праћење дневних промена на датим пројектима, сачињавање прописаних извештаја и учешће у сачињавању коначног извештаја о реализацији пројекта;
- израда предлога финансијског плана за 2025. годину и израда коначног плана за 2024. годину;
- присуствовање на састанцима локлане самоуправе кад год је било потребно;
- пријава и одјава радника као и промене статуса електронским сертификатом;
- израда регистра запослених, израда ПЛ обрасца и других извештаја на захтев Градске управе за културу и УК „Кораци“;
- припрема материјала за УО;
- контролисање пријема и извршење обавеза;
- праћење фактура у ЦРФ-у;
- одлазак на обуку и активно учешће у успостављању ФУК-а (финансијске унутрашње контроле) кроз израду неопходне документације и обуку запослених задужених за ФУК у Архиву;
- сачињавање Информатора о раду, који је објављен на порталу Повереника и ажурирање постојеће податке;
- активно учешће у процесу фискализације Архива;
- припремање и обрада документације по захетву ДРИ

- вођење времена запослених, вођење евиденције о обуставама и попуњавање табела које се извозе на ИСКРА портал ради израде обрачуна зарада запослених
- рад на ИСКРА порталу који се тиче кадровских промена
- обука за РЕЛОФ и израда извештаја,
- припрема материјала за одговор на захтеве за информације од јавног значаја
- рад са странкама (примање захтева, издавање истих и издавање фискалних рачуна)
- књижање издатих рачуна, праћење и одобравање фактура;
- водђење деловног протокола , пријему поште и експедицији исте, свакодневни одлазак до поште и банке
- набавка канцеларијског материјала, брине о залихама истих
- прикупљање фискалних рачуна од радника, сачињавање изјава и образаца неопходних за исплату путних трошкова запослених
- присуствовање семинарима и обукама за увођење Архива у систем Е Архива и Е писарнице

Библиотека ИАШК

У библиотеци Архива у току 2024. године настављено са набавком, евидентирањем књижног фонда и уношењем података у ИС Архис. У е-евиденцији налазе се 306 монографске публикације и 34 серијеске публикације за 2024. годину.

Фонд библиотеке богатији је за 295 публикација. Монографске публикације од којих је 43 набављено путем куповине, 229 путем поклона и 23 серијских публикација путем поклона.

Након завршене изложбе под називом „Кнез Михаило - рођен у Крагујевац” (16.09.2023. до 16.09.2024.) која је одржана у Народном музеју Шумадије враћене су књиге које су позамљене од Историјског архива Шумадије. **2547/92** Законъ о црквенимъ властима православне вѣре; "30. Септембра 1862. у Манаст. Раваници. М.М. Обреновић III., с. р." → на крају текста; **2963/93** Законъ о поштама; "13. април 1866. год. у Београду. М.М. Обреновић с. р." → на крају текста.

Преко педесет библиотекара јавних, школских и специјалних библиотека из Аранђеловца, Баточине, Кнића, Лапова, Раче, Тополе и Крагујевца **присуствовало је семинару** „Вештачка интелигенција и библиотечко-информациона делатност – нови алати за разноврсну примену у дигиталној ери". Одговоре на питања из домена теорије и праксе

вештачке интелигенције и алата који би могли да буду примењени у библиотечком пословању дала је Дејана Каваја Станишић, дипломирани информатор саветник, из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ Београд. Етички аспект вештачке интелигенције дефинисан је Смерницама ЕУ, што ову тему контекстуализује на нивоу технолошки развијених заједница. Семинар је акредитован код Народне библиотеке Србије, рецензиран од стране К. де Лофа, саветника за научну политику у влади Белгије и од стране Европског удружења академских библиотека LIBER, одобрен као радионица уочи велике летње конференције. Након завршеног семинара сертификате су добиле Катарина Лековић, виши архивиста и Сања Живковић, директорка ИАШК.

ЗАКЉУЧАК

На основу наведеног може се закључити да је Историјски архив Шумадије имао помаке када су у питању људски ресурси, што се види кроз повећање броја запослених на неодређено време, али и бројне едукације и активности у различитим сегментима. Напомињемо да је без обзира на то потребно запошљавање још радника с обзиром на обим посла и територијалну надлежност Архива.

Унапређени су и просторни и технички капацитети, док је кроз повећан број програма, а самим тим и посетилаца, посебно када су у питању деца и млади, те интензивирање сарадње са образовним и другим установама ИАШК постао много видљивији него раније.

Оно што се не сме занемарити јесте проблем смештајних капацитета архивске грађе, који у 2024. године није решен у смислу изградње монтажног објекта.

A blue circular stamp is partially visible on the left, with a handwritten signature in blue ink extending to the right. The signature is a cursive script, likely belonging to the official mentioned in the text.